Vikipedi
Özgür Ansiklopedi

Şarkışla

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Şarkışla, Sivas ilinin bir ilçesidir. Kuzeyinde Yıldızeli, doğusunda Sivas merkez ve Altınyayla, güneyinde Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesi, güneybatısında Gemerek ve batısında ise Yozgat'ın Akdağmadeni ilçesi bulunur. 2021 istatistiklerine göre toplam nüfusu 37,708 olan Şarkışla, merkez dışında Sivas'ın en kalabalık ilçesidir.

Şarkışla	
İlçe	
	
 Şarkışla'nın Sivas'daki konumu	
	
Ülke	Türkiye
İl	Sivas
Coğrafi bölge	İç Anadolu Bölgesi
İdare	
• **Kaymakam**	Mehmet ERDEM [1]
• **Belediye başkanı**	Ahmet Turgay Oğuz (AK Parti)[2]
Yüzölçümü	
• **Toplam**	2.108 km² (813 mil²)
Rakım	1.240 m (4.060 ft)
Nüfus (2020)	
• **Toplam**	38,314
• **Kır**	14,480
• **Şehir**	23.834
Zaman dilimi	UTC+03.00 (TSİ)
İl alan kodu	346
İl plaka kodu	58
Resmî site Şarkışla Belediyesi (http://www.sarkisla.bel.tr) Şarkışla Kaymakamlığı (http://www.sarkisla.gov.tr/)	

Şarkışla Kaymakamlığı Logosu (Ana Simge)

İçindekiler

Fotoğraflar

Etimolojisi

"Şehir Kışla" - "Türk Ocağı" (Şarkışla Şubesi Mührü, 1912)

Üçüncü yüzyıla ait "Antonine Itinerary" adıyla bilinen Roma İmparatorluğu yol rehberindeki bilgiye göre "Malandara" veya "Marandara" isimlerine rastlanmaktadır.[3] Bizans dönemindeki adı "Tenos" (Tonus) olan Şarkışla yöresine Türklerin Anadolu'ya gelişinden sonra "Gedük" adı verildiği bilinmektedir. Tonus adı ise uzunca bir süre şimdiki Altınyayla ilçesinin adı olarak kullanılmaya devam etmiştir. Osmanlı döneminde "Şehr-i Kışla" (kışla kenti) kullanımına da rastlanmakta olup Türkiye Cumhuriyeti Şehir Vekâletine göre ilçenin adı 18. yüzyılda "Şehirkışla" idi. Bu sözcüğün yazılışındaki telaffuz zamanla dönüşerek Şarkışla hâlini almış ve bu şekilde tescil edilmiştir. Şarkışla isminin nereden geldiği konusunda çeşitli rivayetler vardır. Bir rivayete göre Timur'un Anadolu'yu istila ettiği dönemde Yıldırım Beyazıt'ın bölgeyi askerleri için kışla olarak kullandığı, diğer bir söylenti ise IV. Murat'ın 17. yüzyılda İran'a yaptığı seferler sırasında da bu bölgenin askerî kışla olarak kullanıldığı yönündedir. Eski Türkçede "şehir" anlamına gelen Farsça kökenli "şar" sözcüğü ile "kışla" kelimesinin birleşmesinden oluştuğu varsayılmaktadır. Diğer bir olasılık ise "şark" (doğu) ve "kışla" kelimelerinin bileşiminden oluşmasıdır. Bu durumda "doğu kışlası" anlamına geldiği görülür.

Şarkışla'nın adının "Şarbey" adlı efsanevi bir kişiden kaynaklandığına dair bir bilgi 1975 yılında ilçeye çok yakın bir konumda bulunan merkez köylerden birisi olan Cemel köyünde derlenmiş Kızyandı Efsanesi'nde verilmektedir.[not 1] Turna Dağı'nın adının da kızı Durna'dan dolayı verildiği anlatılmaktadır.[4]

Eski kayıtlarda Şarkışla yöresinde 1500'lü yıllardan sonra 96 mezranın köye dönüştüğü ve yaklaşık 18 tanesine "kışla" adı verildiği belirtilir.[5] Bunlardan tespit edilebilmiş olanları şöyledir: *Yassıkışla, Ortakışla, Yakubkışla, Virdikışla, Üyükkışla, Kaldurakkışla, Akçakışla, Kızılcakışla*... Bu köylerden bazıları günümüzde yoktur.

Tarihçe

Hitit Tören Baltası Başlığı - Yazıda baltanın üzerindeki figürler ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

İlçe çevresinde yapılan arkeolojik araştırmalarda Eti, Roma, Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin izine rastlanmaktadır. Şarkışla ilçesinin milattan önce 3000 yıllarından itibaren bir yerleşim merkezi olduğu bilinmektedir. İlçe merkezine 5 km uzaklıktaki Döllük köyünün ilçe sınırlarına yakın bir yöresinde 1940 yılında bulunan, MÖ 2000 yıllarına ait olduğu kabul edilen heykelin varlığı bu tarihi doğrulamaktadır. Heykel tunçtan yapılmış olup 12 cm boyundadır. Hâlen Ankara Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde muhafaza edilmektedir. Ayrıca yine Şarkışla yöresinden elde edilen "Hitit Tören Baltası" önemli bir tarihî eser olarak literatüre geçmiştir.[6] Bronzdan yapılmış olan[7] eser MÖ 1400-1100 arasına tarihlenmektedir.

Sırasıyla Hattilerin, Hititlerin, Etilerin, Perslerin ve Roma krallığının yönetiminde kalmıştır. MÖ 700'den itibaren Kafkasya üzerinden gelen Kimmerler bu yöreyi (ayrıca Kapadokya bölgesini) yağmalamışlar ve tahrip etmişlerdir. Daha sonra İskit saldırılarına da uğrayan yöre bunun ardından Medler tarafından ele geçirilmiştir. Med Devleti'ni yıkan Persler ise Sivas ve çevresini Kapadokya Satraplığı'na bağlamışlar. Persleri yenen Büyük İskender ile birlikte Makedonların egemenliği başlamıştır. Şarkışla 11. yüzyıl başlarında Danişmendlerin, 12. yüzyılın 2. yarısında Anadolu Selçukluları'nın eline geçmiştir.

Selçuklu Devri

Anadolu Selçukluları devrinde 1294 yılında varlığı bilinmektedir. 14. yüzyılın ortalarında Eretna Beyliği'nin daha sonra Kadı Burhaneddin Devleti'nin denetimine girmiştir.

Osmanlı Devri

Anadolu Beyliklerinin yıkılmasından sonra Osmanlı Devleti'nin denetimine giren Şarkışla, Timur'un Anadolu'yu istilası sırasında Yıldırım Beyazıt'ın oğlu Ertuğrul Bey tarafından askerlerine talim ve konaklama yeri; ayrıca IV. Murat'ın İran seferi sırasında da askerî kışla olarak kullanıldığı rivayet edilmektedir.

Timur işgali dönemi

İlçe Ankara Savaşı öncesinde ve sonrasında Timur'un harekat alanı içersinde yer almıştır.[8] Ancak önemli bir zarar gördüğüne dair bir bilgiye rastlanılmamıştır. Timur, yaya olarak hareket eden Osmanlı ordusunu kendi peşine takıp uzun bir yürüyüşün ardından yorarak susuz bırakmak için, Kızılırmak vadisinin içinde ilerleyerek Sivas-Şarkışla yolu üzerinden Kayseri'ye doğru ordusunu gönderme kararı almıştır.[9] Süleyman Şah'ın Kayseri'deki başarısının haberini alan Timur Sivas'tan yola çıkarak ordusuyla birlikte Kayseri'ye ulaşmıştır.[10] Yöredeki yaygın bir efsaneye göre Timur'un kızının büyü yapılarak kaçırılıp Şarkışla'ya getirildiği ve raks ettirilerek küçük düşürüldüğü[11], bunun üzerine Anadolu'ya harekat emri verdiği anlatılmaktadır.[12]

Osmanlı dönemi ilçe yönetimi

İlçe oluncaya kadar "Gedük" (veya Gedik) adı verilen nahiye (bucak) statüsünde imtiyazlı nahiye müdürleri tarafından yönetilmiştir. 1830 yılından itibaren kayıtlarda "Gedikçubuk" adıyla rastlanmaktadır.[13] 1867 Vilayet Nizamnamesi'ne göre Sivas Merkez Sancağı'na bağlı Tenos ismiyle kaza (ilçe) durumuna getirilmiştir. 1873 tarihinde Belediye Teşkilatı kurulmuştur.

- 1870 Sivas Vilayeti Salnamesi'nde göre olmak üzere 11.772 kişi (10.059 Müslüman, 1713 Hristiyan) yaşadığı yazılıdır.
- 1890 Sivas Vilayeti Salnamesi'nde ise şu bilgilere rastlanır: *Tenos kazasının kaza merkezi Şehr-i Kışla'dır (Şarkışla). Merkeze uzaklığı 12 saattir (o devirdeki ulaşım araçları ile). 15 nahiye, 114 köy ve 5625 haneden oluşup 16.566 Müslüman, 6305 Hıristiyan nüfus vardır. 39 cami, 3 medrese, 5 han, 55 dükkân, 2 fırın, 65 değirmen, 28 Müslim ve 10 gayrimüslim mektebi bulunmaktadır.*

Atatürk'ün Ziyaretleri

Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcında Şarkışla'dan çekilmiş olan bir telgraf şu şekildedir:

> *"Şehir Kışla'dan*
> *Sivas Heyet-i Merkeziyesine (18.11.1919)*
>
> *Sivas mıntıkasını geçerken heyet-i muhteremenize selam ve ihtiramlarımızı takdim eder vatanın salahı, milletin necatı uğrundaki mücahede-i mukaddeselerinde temenni-i muvaffakiyet eyleriz.*
>
> *Heyet-i Temsiliye namına Mustafa Kemal"* [14][15]

Mustafa Kemal Atatürk'ün harf inkılabı sonrasında yeni alfabeyi öğretmek için Türkiye'yi gezerken Şarkışla'ya da uğradığı bilinmektedir.[16] Şarkışla'ya geldiğinde, ilçede hatırı sayılır bir kişi olan Kalkan Hoca'yı yanına çağırtarak yeni alfabeyi bilip bilmediğini sorar. Kalkan Hoca'nın bilmediğini söylemesi üzerine bir kara tahta getirilmesini ister, eline tebeşiri alarak yeni alfabeyi gösterir. Yanındaki Kalkan Hoca'ya en kısa zamanda yeni Türk alfabesini öğrenmesini ve öğrencilere de öğretmesini söyler.[17] Ayrıca soyadını bizzat kendisinin verdiği[18] Musa Kazım Sakarya'yı çağırtır. Elmalı köyünde yaşamakta olan Musa Kazım Bey[not 2] Kurtuluş Savaşı sırasında Sakarya muharebesinde Atatürk'e çok yakın bir yerde bulunmuştur.[19]

Coğrafi konum

Şarkışla ilçesi 36°-37° doğu boylamları (36° 25'E) ile 39°-40° (39° 21'N) kuzey enlemleri arasında kalmakta olup 1902 km² ilçe alanına ve 9472 hektar ilçe merkezi alanına sahiptir. İlçe alanı ile Sivas ili ilçeleri arasında alan bakımından 7. büyüklüktedir.

Şarkışla ilçesi, İç Anadolu Bölgesi'nin ortalama yükseltisi en fazla ve engebesi en kuvvetli bölümü olan Yukarı Kızılırmak Bölümü sınırları içerisinde, Sivas ilinin güneybatısında yer almaktadır. İdari bakımdan Sivas'a bağlı olan Şarkışla'nın yüzölçümü 2250 km² olup denizden yüksekliği 1180 metredir.

Şarkışla; doğusunda Sivas ve Altınyayla, batısında Gemerek, güneyinde Kayseri ve kuzeyinde de Yozgat ve Yıldızeli ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Bir depresyon (çökmüş alan) içinde kurulmuş şehrin kuzeyinde, Tecer ve Şama dağları ile güneyinde Hınzır Dağı uzanmaktadır.

Ulaşım

Şarkışla Tren İstasyonu.

Şehirlerarası otoyol ve tren yolu Şarkışla'nın yanından geçmektedir. Otogar ve tren garı mevcuttur. İl merkezine olan uzaklığı 81 km kadardır. 115 km asfalt otoyol ile Kayseri'ye bağlanır.

Şarkışla Ovası

Çöküntü ve jips erimeleri sonucu oluşmuş olan Şarkışla depresyonu, batısındaki Palas ve Gemerek, doğusundaki Hanlı ve Kayadibi ovaları arasında kalan bir havzadır. Şarkışla da, bu depresyon içerisinde yer alır. 65 km² alan kaplayan ova, doğu-batı istikametinde uzanmaktadır.

Şarkışla Ovası'nı (Gedik Ovası) çevreleyen kısımlarda çok sayıda fay hattı tespit edilmiştir. Bunlardan birincisi; ovanın doğusunda kuzeydoğu-güneybatı yönünde, Maksutlu köyü kuzeyinden başlayıp Döllük köyü güneyine kadar uzanır. Hemen güneyinde, bu fayı kesen ve kuzey-güney doğrultusunda uzanan bir fay hattı daha mevcuttur.

Üçüncü bir fay hattı ise, ilçe merkezinin güneyinden başlayıp batıda Gürçayır'a doğru kuzeydoğu-güneybatı istikametinde ovayı kat eden ve Kanak Çayı Vadisi'ni dikine kesen faydır. Çatalyol ve Elmalı köylerini güneydoğu-kuzeybatı istikametinde kat eden fay; ovanın oluşumunda büyük rol oynamıştır. Şarkışla Ovası'nın batıdan doğuya doğru daralması ve bu alanda eğim kırıklığı nedeniyle birikinti konilerinin oluşması, bu fayın sonucudur.

Şarkışla ilçesinin içerisine yerleştiği ova; doğu, kuzey, güney, kuzeybatı ve kuzeydoğu yönlerinde fay hatları ile kuşatılmıştır. Sözü edilen bu faylar, neotektonik dönemde meydana gelen tektonik faaliyetlerin bir sonucudur. Bu faylar, Şarkışla'da küçük ölçekli depremlerin olmasına neden olmuşsa da; yüksek dereceli ve hasar veren bir deprem günümüze kadar yaşanmamıştır.

Ortalama 1200 m yükseklikte olan Şarkışla Ovası, doğu-batı istikametinde yaklaşık 20 km, kuzey-güney istikametinde ise 10 km genişliğindedir. Ovanın ortası düz iken, kenarlara doğru etek düzlükleri nedeniyle eğim artar. Eğim, ovada 1° ve daha az bir değere sahipken; ovanın kenar kesimlerinde eğim, yaklaşık 1–5° kadardır.

Şarkışla Ovası'nın bir çöküntü alanı olduğu belirlenmiştir. Ovanın çevresindeki yüksek kısımlarında görülen bazı formasyonlar, Şarkışla Ovası çevresinde yaklaşık 150 m daha aşağı seviyelerde görülmektedir. Bu durum; Şarkışla Ovası'nın, büyük ölçüde tektonik faaliyetler ile meydana gelen çökme sonucunda oluştuğunu kanıtlamakla birlikte, ovanın kuzeybatısında Sağır-Dikili arasındaki düzlüğün oluşmasında jips erimeleri de etkili olmuştur. Bu nedenle ovanın oluşumunda çökme ve jips erimelerinin birlikte etkili olduğu söylenebilir.

Kanak Deresi

Kuzeybatı-güneydoğu ve Doğu-Batı yönünde akan Kanak Deresi ilçenin içinden geçmektedir ve çevresinde tesisler bulunmaktadır. Sulamada da kullanılan Kanak Çayı'nın yan kollarıyla birlikte akaçlama alanının, yaklaşık 450 km² kadar olduğu tahmin edilmektedir. Kar, yağmur ve kaynak sularından beslenmektedir. Debisi ilkbahar mevsiminde artmakta, buna karşılık yaz mevsiminde ise azalmaktadır. Akım miktarı yağış ve kar erimelerine bağlı olarak artarken, fazla buharlaşma nedeniyle yaz sonlarına doğru kimi zaman kurumaya yakın bir duruma gelmektedir.

Şarkışla barajı

Şarkışla Barajı (Eski)

Günümüz Şarkışla'sında merkezi sayılabilecek bir bölgeye yakın bulunan baraj uzun yıllar boyunca sulama amaçlı olarak kullanılmış ancak zamanla dibi dolduğu için işlevini yitirmiştir. 2019 yılında boşaltılarak zemin düzeltilmiş ve ortaya küçük bir gölet yapılmıştır. Günümüzde sadece baraj gövdesinin bulunduğu yer bir tür yükselti hâlinde durmaktadır. Baraja gelen birkaç tür su kuşu gölete de bahar aylarında gelmeye devam etmektedir. Bir restorant ve canlı alabalık satış yeri de mevcuttur.

Sosyal - Ekonomik Durum

İlçe nüfusunun % 47,8’i köylerde % 52,2’si ilçe merkezi ve beldelerde yaşamaktadır. Sivas ilinin ve çevre bölgenin hem nüfus hem de ekonomik faaliyet olarak en büyük, en gelişmiş ve kültür varlığı açısından da en zengin ilçesi konumundadır. Geçim kaynağı önemli ölçüde tarım ve hayvancılık olup, bunun yanında en büyük geçim kaynağı yurt dışı isçiliği ve ticarettir. Şarkışla nüfusuna kayıtlı **137.963** kişiden **51.571'**i ilçe merkezinde ikamet etmekte geri kalanı başta yurt dışında olmak üzere çeşitli illerde bulunmaktadır. Köyden şehre göç nedeniyle kenar mahallelerde gecekondulaşma mevcuttur. Konut probleminin çözümüne yönelik olarak Bel-kent Yapı Kooperatifi aracılığıyla 504 Konut inşa edilerek iskâna açılmıştır. Yapılan yeni ve eski Toki binalarıda muvcuttur, Kale Mahallesinde Sivas yolu üzerindedir. Belkentte çeşitli firmaların yapmış olduğu yeni binalar sayesinde yeni yaşam alanları oluşmuştur ilçede. İnşaat sektörü 2000'li yıllardan itibaren ilçe ekonomisinin en önemli itici gücünü oluşturmaktadır.

Halkın yaşantısı genel olarak geleneksel Anadolu hayat tarzıdır. İlçe halkından **18.000** kişinin başta Danimarka, Almanya, Hollanda ve Fransa olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinde çalışıyor olması büyük sermaye birikimine yol açmıştır. Bu birikimin 40-50 milyon TL civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu tasarruf şimdiye kadar istenilen ölçüde yatırıma dönüştürülememiş durumdadır. Bunun sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

Şarkışla ilçe merkezinden bir görünüm.

- Geçmişte yapılan bir takım yatırımların başarıya ulaşmaması ve istismar edilmesi nedeniyle oluşan hayal kırıklığı ve güvensizlik,
- Yatırımların yönlendirmesi ve danışmanlığı konusunda kurumsal ve kişisel yetersizlik,
- Sermaye sahiplerinin yatırım sektörleri ve alanları konusundaki bilgi eksikliği ve bunun sonucu olarak yöre halkı;

a) En güvenli yatırım olarak düşündüğü konut ve diğer gayri menkul gibi istihdam yaratmayan ve ekonomide katma değer oluşturma özelliği olmayan verimsiz alanlara yönelmiş

b)Parasını kısmen spekülatif amaçla fakat büyük ölçüde bankalara mevduat olarak yatırmış,

c) Veya başka şehirlerde yatırım yapmaya yönelmiştir.

Hayvan Pazarı

Türkiye'nin en büyük hayvan pazarlarından birisi olan ve 200 bin metrekare büyüklüğündeki ticari alan Sivas ve Şarkışla ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır.

Eğitim / Öğretim

Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu

Ana madde: Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu

İlçede, Sivas Cumhuriyet Üniversitesine bağlı Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır. Ortalama 700-800 öğrenci mevcudu ile öğrenime devam etmektedir.

Şarkışla Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu

4 (dört) yıllık eğitim verecek olan 1500 öğrenci kapasiteli Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'na ait inşaatın büyük kısmı aslında tamamlanmış olduğu hâlde bitirilemediği için binanın hizmete girmesi ertelenmektedir. 2021 yılında ilk defa 40 kişilik kontenjan ile Bilişim Sistemleri ve Teknolojileri bölümüne öğrenci alımı yapılmıştır.[20] Ancak okul binasının inşaatı bitmediği için Âşık Veysel Meslek Yüksekokulu içerisinde bir adet sınıf tahsis edilmiştir.

Öğrenci Yurdu

Kredi Yurtlar Kurumu tarafından inşa edilen ve hizmet kalitesi son derece yüksek olan 650 kişilik Muhsin Yazıcıoğlu Öğrenci Yurdu 4 ayrı blokta (kız öğrenciler için 2 blok, erkek öğrenciler için 2 blok olacak şekilde) öğrencileri barındırmaktadır. Tesis 2017 yılında hizmete girmiştir. Âşık Veysel Meslek Yüksekokulu'na çok yakın bir mesafede olup ulaşım için herhangi bir araca ihtiyaç yoktur. 4-5 dakikalık bir yürüyüş süresi ile okula ulaşmak mümkündür.

Muhsin Yazıcıoğlu Öğrenci Yurdu - (Aşık Veysel MYO)

Nüfus

Yıl	Toplam	Şehir	Kır
1965[21]	62.432	6.766	55.666
1970[22]	62.552	8.229	54.323
1975[23]	68.540	12.763	55.777
1980[24]	64.298	12.682	51.616
1985[25]	67.235	15.917	51.318
1990[26]	49.116	16.181	32.935
2000[27]	49.318	20.654	28.664
2007[28]	41.950	20.851	21.099
2008[29]	41.843	20.761	21.082
2009[30]	41.031	20.802	20.229
2010[31]	40.338	20.779	19.559
2011[32]	39.413	20.777	18.636
2012[33]	38.448	21.087	17.361
2013[34]	38.094	21.181	16.913
2014[35]	38.655	22.020	16.635
2015[36]	37.520	22.136	15.384
2016[36]	37.683	22.590	15.093
2017[36]	37.411	22.832	14.579
2018[36]	38.954	23.100	15.854
2019[36]	38.408	23.490	14.918
2020[36]	38.314	23.834	14.480

Not: 1990 yılında Altınyayla ilçesinin kurulması ile nüfus azalmıştır.

Şarkışla belediyesi çalışıyor

Bir hâl ve ilk fırsatta bir elektrik santralı yapılacak

Sivas 15 (Akşam) — Şarkışla belediyesi kasabaya faideli olmak için büyük bir faaliyetle çalışmaktadır. Gelir miktarı 8 bin liraya çıkan Şarkışla belediyesi 14 kişilik kadrosile kasabanın hergün artan ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Şarkışla belediye reisi B. Mustafa Alp

Belediye reisi B. Mustafa Alp canla başla çalışan muktedir bir zattır. Son günlerde kasabada bir gazino, bir otel ve lokanta tesisine çalışıyor. Belediye gazinosunda bir de tiyatro salonu bulunacaktır. İnşasına şimdiden başlanmış olan bu gazino yakında ikmal edilecektir.

Diğer taraftan kaldırım döşeme işlerine de ehemmiyet veriliyor. İstasyon yolu ile kasaba arasında büyük bir köprü yapılmıştır. Belediye reisi yeni yapılacak işler hakkında bana şu izahatı verdi:

— Kasabanın ihtiyacını karşılamak üzere bir hâl yapmıya çalışacağız. Gelirimizi arttırmıya çalışıyoruz. Bunu da yapabilirsek ilk işimiz kasabada bir elektrik santralı kurmak olacaktır.»

Şarkışlanın bir de itfaiyeye ihtiyacı vardır. Bu sayede yollar da muntazaman sulanırsa kasabada tozun önü alınacaktır.

17 Ağustos 1937 tarihli Akşam Gazetesi, Sayfa 12 (Memleket Sahifesi)

Almanya, İsviçre, Hollanda, Danimarka olmak üzere özellikle Avrupa'ya 1960'lı yıllardan itibaren çalışmak için giden vatandaşların yoğun olduğu bir ilçedir. Yurtdışında yaşayanların ailelerini de götürmesi, orada doğan çocukların ülkeye geri gelmemesi gibi nedenlerle dolaylı olarak nüfus üzerinde olumsuz etki yapmıştır. Ancak asıl sorun köyden kente göç olarak ortaya çıkmıştır. 1990'lı yıllardan başlayarak köylerde yaşayanların bir kısmı Şarkışla ilçe merkezine göç etmektedir. Fakat bundan da öte başta Ankara olmak üzere, Mersin, İzmir, İstanbul, Kayseri gibi şehirlere göç artmıştır ve bölgenin nüfusun hızla düşmesine yol açmıştır. Ancak yaz aylarında geçici olarak belirgin bir nüfus artışı hem merkezde köylerde yaşanmaktadır. Bu durumun sebebi ise yurtdışında ve şehir dışında yaşayanların tatili köylerinde geçirmek istemeleridir. Fakat bu etken de gençler arasında giderek azalmaktadır.

Mahalleler

Pınarönü, Kandemir, Gültekin, İstiklal, Kale, Esentepe, Kayalıyokuş, Damlaca, Yeni, Yıldırım, Yukarı, Sağır

Camiler

İlçede 16 camii bulunmakta, birkaç camii ise yapım aşamasındadır. Camiler: Hacıimmetli Camii, Fatih Camii, Arafat Camii, Çarşı Camii, Yıldırım Bayezid Camii, Murat Camii, Kale Camii, Ravza Camii, Ulu Camii (1664), Muhsin Yazıcıoğlu Camii ve Külliyesi.

Yemek Kültürü

İlçede değişik kültürlerden insanlar yaşadığından dolayı, yemek kültürü bir hayli zengindir. 93 Harbi sırasında Kars-Erzurum'dan buraya yerleştirilen insanların kendi kültürlerini de beraberinde getirdiklerinden, o kültürlere ait birçok yemek, bütün Şarkışla'da kabul görüp, herkes tarafından yapılmaktadır. Ayni zamanda yerli halkın da, Sivasin diğer bölgelerinden çok değişik olmasa da, kendine has yemekleri bulunmaktadır. Şarkışla'nın başlıca meşhur yemek ve tatlıları:

Çorbalar

Arabaşı çorbası, Bulamaşı, Düğürcük çorbası, Sulu köfte, Tatar çorbası, Yarmaaşı, Herle

Yemekler

Arabaşı, İçli köfte, Madımak, Su böreği, Omaç, Sündürme, Cücük, Dizman mantısı, Bulgur pilavı, Katıklı köfte, Patates böreği, Kaygana, Evelik sarması, Kabak çiçeği dolması, Sirken böreği, Velibah, Yağlama, Guymah, Dal turşusu mıhlaması, Keşkek, Mıhla, Köremez, Deri Kebabı, Mumbar

Mantılar

Sini mantısı, Ufak mantı/Bideleme, Haluj/Hambal (Çerkes), Hingel, Gılnış-Cırdıgış (Çeçen), Üç ibikli mantı, Kızıl mantı

Tatlılar

Kavut, Hurma (Kalburabastı) tatlısı, Baklava, Un helvası, Sütlü (Sütlaç), Hasıda, Üzüm çorbası, Ufak tatlısı, Paşa Sarması

Şarkışla'ya bağlı bazı köylerin eski isimleri

Şarkışla'ya bağlı bazı köylerin eski ve yeni adları													
ESKİ	Alıkviran	Adıyaman	Şağrı/ Şarklı	Hekimkışlası	Köylez	Kaldurak	Alınpınarı	Osmanlı	Mergesen	Çakal	Kızıltan/Kızıldon	Çıhsıyan	Karaü
YENİ	**Alıkören**	**Bağlararası**	**Başağaç**	**Benlihasan**	**Beyyurdu**	**Bozkurt**	**Canabdal**	**Çanakçı**	**Çatalyol**	**Çiçekliyurt**	**Demirköprü**	**Dikili**	**Eml Hüyü**

Tarihi yapılar

- *Şarkışla Ulu Camii*: Kapısının üstündeki kitabeye göre Hicri 1080 (Miladi 1669) yılında yapılmıştır. Üsküdarlı Mehmet Efendi Vakfındadır. 1900 yılında Hacı Hasan Sami Paşa tarafından büyük çapta onarılarak bugünkü şeklini almıştır. 350 m²lik alan üzerinde çok kubbeli olarak tarihî nitelik taşımaktadır.
- *Şarkışla Kalesi*: "Atatürk Kalesi" adıyla da bilinir. İlçenin ortasında yüksek bir tepedir. Kaleye ait hiçbir iz yoktur. Kaleden çok höyüğe benzemektedir. Ancak belediye tarafından çevresine sur benzeri duvarlar örülmüştür. Bilimsel kaynaklarda "Şarkışla Merkez Höyüğü" olarak bahsedilmektedir.[37] Ancak bu adlandırma ilçeye çok yakın bir konumda bulunan Merkez Hüyük köyündeki -günümüzde yokolmuş durumdaki- höyük ile karıştırılmaya müsaittir. İlçe ahalisi tarafından ise bu isim zaten kullanılmaz ve "Kale" olarak bahsedilir. 1998 yılına ait "Sivas İli Yüzey Araştırması" içerisinde bu tepe üzerinde oluşan tahribata dair bilgilere yer verilmiştir.[38][not 3] Kalede yer alan ve uzun yıllar boyunca özellikle akşamları müzikli eğlence mekanı olarak kullanılan tesislerde Şarkışla'lı yerel ses sanatçısı "Ati" (Atila Ceritoğlu) sahneye çıkmış ve burası kendisi ile özdeşleşmiştir.[39] Ancak günümüzde bu tesisler kaldırılmıştır ve kale atıl olarak durmaktadır.

Şarkışla Kalesi

Bunlardan başka ilçede Radar tepesinde Arap Dede, Küpeli köyünde Küpeli Dede, Çatalyol köyünde Kara Baba, Döllük köyünde Koyun Baba, Abdallı köyünde Abdal Baba, Alaman köyünde Colü Dede, Saraç köyünde Şeme Baba yatırları vardır.

Köylerdeki yapılar

Kaldırak Kalesi

Emlek Kale köyünün alt tarafında, Kaldırak çayı üzerinde kale kalıntısı bulunmaktadır. Osmanlı dönemi kayıtlarında yer alan "Kaldırok Kalesi" isimli köyün bu bölgede olduğu yönünde emareler vardır. Dolayısıyla bu isim köyün yanından geçen Kaldırak Çayı'nın adı ile de bağlantılıdır. Bahsi geçen köyün ismi bazı kaynaklarda “Kaldurak Kalesi” olarak da geçmektedir.[40] Osmanlı'ya ait bazı kayıtlarda ise "Kaldıravuk Kalası" adıyla anılır.[41]

Aşık Veysel Müzesi

Büyük halk ozanı Âşık Veysel’in yaşadığı Sivrialan köyündeki evi 1982 yılından itibaren Kültür Bakanlığı tarafından müzeye dönüştürülmüştür. Âşık Veysel’in kişisel eşyaları, sazları, fotoğraflar bulunmaktadır. Her yıl 16-21 Mart tarihleri arasında Şarkışla Sivrialan köyünde anma törenleri ve Âşıklar Bayramı düzenlenmektedir.

Hardal Köyü Camii

Hardal köyündeki yaklaşık 500 yıl önce yapıldığı tahmin edilen caminin dış duvarlarının yarısı, üst örtüsü tamamen yıkılmıştır. Duvarlar kesme taş örtülüdür.

Çanakçı Köy Odası

Çanakçı köyünde yer alan ve ahşap direklerle desteklenerek inşa edilmiş olan köy odasının içerisindeki tabelaya göre Hicri 1272 (Miladi 1855) yılında yapılmıştır. Köyün tarihi köy odası sürekli temiz tutulmakta ve bakımı yapılmaktadır.[42]

Alaman Kaya Mezarı

Ana madde: Alaman Kaya Mezarı

Alaman - Yahyalı yolu üzerinde köyden yaklaşık 5 km sonra yer alır. Olasılıkla Roma dönemine aittir. Ana kayanın işlenmesi ile elde edilen cephe formuna sahiptir.[43] Giriş kapısından beşik tonozlu büyük odaya geçilir. Odaya bitişik mezar odası vardır. Günümüzde korumasız durumdadır.

Alaman Kaya Mezarı - Profil

Halk ozanları

Sefil Selimî, Âşık Hüseyin, Âşık Agâhî, Âşık Kamber, Âşık Kemter, Âşık Kul Veli, Âşık Şevki, Âşık Bekir, Âşık Ali İzzet Özkan, Âşık Ali İzzet Savaş, Âşık Merdanoğlu, Âşık Mehmet Ali, Âşık Yoksul, Âşık Fazlı başta olmak üzere 200’ün üzerinde ulu ozan vardır. Emlek yöresi halk ozanlarının en çok çıktığı bölge olarak tanınmaktadır.

> *Turnaları gördüm Şarkışla’nın düzünde*
> *İlkbahar aylarında Mart’ın da yazında*
> *Bu gece dinlenin Turna dağın yüzünde*
> *Kalkınca Kızılırmağa inin turnalar*

-Âşık Yoksul-

Aşık Veysel Heykeli (park içerisinde) - Şarkışla Merkez

Doğan Kaya tarafından Emlek yöresinde tespit edilmiş olan dokuz kadın âşığın var olduğu da dikkate değerdir. Bunlar; Cemile Uzundal (1932-Ağcasu), Dudu (19. yüzyıl-Kümbet), Emine (1810-Beyyurdu), Fadime (19. yüzyıl-Sivralan), Fatma Hasgül (1952-Mescit), Kamer (18. yüzyıl-İğdecik), Gülhanım (20. yüzyıl-Saraç), Yeter (1922-Saraç) olarak kayda geçmiştir.[44] Şarkışla merkez ve diğer köyleri de dahil edildiğinde kadın ozan sayısı 20'yi aşmaktadır. Örneğin Merkez Hüyük köyünden Âşık Esme'nin ağıtları dikkate değerdir."[45][46]

> *Kara yazı şu karalı başımda*
> *Ayırdılar zemherinin kışında*
> *Gündüz hayalimde gece düşümde*
> *Arzumanım kaldı-gitti anada*
>
> -Âşık Esme-

Şarkışla Kilimi

Şarkışla Kilimi

Çok çeşitli desenlere sahip kilimler, farklı boyutlardaki ahşap veya metal tezgâhlarda el ile dokunur. Çözgü ve atkıda yün iplik kullanılır. Geometrik desenlerin yoğun rastlandığı simetrik biçimler bulunur ve bunlar çoğunlukla iç içe geçer. Bitki ve hayvan simgelerine sıklıkla rastlanır. Kullanılan renkler ise genellikle kırmızı, mavi, yeşil, siyah ve turuncudur.[47] Kurtağzı, koçboynuzu, pıtırak, nazarlık, akrep, çengel, eli-belinde, göz, suyolu gibi isimler verilen desenler oldukça yaygın olarak kilimlerde yer alır. Düz ve sicim olarak bilinen iki teknikle dokunur.[48]

Mesire alanları

Şarkışla'ya yakın mesafelerde bulunan Yapaltın Barajı ve Maksutlu Barajı etrafında Belediye tarafından düzenlenmiş mesire ve piknik alanları bulunmaktadır. İlçe içerisinde eski Şarkışla Barajı'nın yerine yapılan göletin yanında yine mesire alanı oluşturulmuştur.

Kaplıcalar

Şarkışla yöresinde kaplıcalar için "Çermik" kavramı kullanılmaktadır.[49]

Ortaköy Çermiği

Şarkışla ilçesine 18 km uzaklıktadır. Ortaköy girişinden yaklaşık iki kilometre önde yer alır. Açık bir havuzu, kapalı erkek ve kadın havuzları ile 14 odalı bir moteli ve dinlenme tesisleri bulunmaktadır.

Ortaköy Çermiği - Açık Havuz (Şarkışla)

Alaman Çermiği

İlçe merkezine 33 km uzaklıktaki Alaman köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Suyu oldukça kükürtlü ve mineral açısından zengindir.

Hava Radar Mevzi Komutanlığı

1956 yılında kurulan ve halk arasında daha sonra "Radar" olarak anılmaya başlayan bölgede görev yapan garnizon Şubat 2011 tarihinde kapanmıştır. 100 kadar rütbeli asker ve 100'ün üzerinde er bulunan askeri tesislere ait ilçe merkezindeki lojmanlar daha sonra yıkılarak yerine TOKİ tarafından toplu konutlar inşa edilmiştir. Şarkışla ilçe merkezinin dışındaki bir alanda kalan radar ise, Şarkışla'ya bağlı Konakyazı ve Sivas merkez ilçeye bağlı Gazibey köyleri arasında, ayrıca Altınyayla ilçesine bağlı Kale köyüne yakın bir konumda yer almıştır. Kurulduğu dönemde hava radar istasyonuna ayrılan yer içerisinde kalan bir türbenin yıkılmak istendiğinde Yedi Kardeşler adı verilen kutlu kişilerin gelerek birkaç gece üst üste çadırları taşladığı, sonraki yıllarda ise radarın yeşile boyalı olan yerlerinin kırmızıya boyatıldığında cihazların çalışmaz olduğu, ancak mühendislerin radarda herhangi bir arıza olmadığını söylemeleri üzerine bir askerin teklifi ile radarın yeşile boyatılması sonucu çalışmaya başladıkları söylentileri yayılmıştır.[50][not 4]

Şarkışla Hava Radar - 2011 yılında kapatılmıştır.

Halk inanışları

Şarkışla bölgesindeki halk inanışları daha çok Emlek yöresi inanışları ile özdeşleşmiş durumdadır. İnsanlara yardıma gelen ve onları sınayan Hızır anlayışına Şarkışla ilçe merkezinde ve yöredeki tüm köylerde rastlanır. Her biri farklı köylerde bulunan yedi evliyanın bir araya geldiği "Yedi Kardeşler" inanışı mevcuttur. Bir rivayete göre; Ahmet Yesevi'nin yedi öğrencisi fetih için buraya gelirler.[51] Buna göre yedi evliya kardeşler; *Şeme Baba*, *Küre Baba*, *Ağ Baba*, *Kara Baba*, *Muhtar Abdal*, *Can Abdal*, *Colü Dede* olarak sayılmaktadır.[52] Karababa mezarı Elmalı ve Kazancık köyleri arasındadır. Kızılcakışla yakınlarındaki en önemli yatırlardan birisi ise Ağbaba olarak kabul görür.[53] Mezarı Sivas-Şarkışla-Kayseri yolu üzerinden Kızılcakışla yoluna girilerek ilerlendiğinde köye yakın bir konumda birkaç km sol tarafta kalmaktadır. Bazı dağların kutlu kabul edilmesi de yine yaygın inanışlar arasındadır.

Emin Kuzucular

Ana madde: Emin Kuzucular

Derlemeci ve halk kültürü araştırmacısıdır. 1970'li ve 1980'li yıllarda Sivas Folkloru ve Türk Folkloru gibi dergilerde makaleleri yayınlanmıştır. Akçakışla başta olmak üzere Şarkışla yöresindeki pek çok köyde halk inanışları ve yöresel efsanelere dair ayrıca halk kültürü ile ilgili derlemeler yapmış ve gözlemlerini, yaptığı incelemeleri kayda geçirmiştir. Türkiye'de yapılan folklor araştırmalarının tarihsel gelişim süreci içerisinde "Dergici Gelenek" olarak bilinen dönemin devamında yer alır.[54] Asıl mesleği öğretmenlik olan Emin Kuzucular 1931 Akçakışla doğumludur. Pamukpınar Köy Enstitüsü'nden mezun olmuştur. Askerlik görevini 1960 yılında İzmir'de tamamladıktan sonra çeşitli yerlerde görev yapmış, ardından Şarkışla Kanak'ta ve 1964 - 1969 yılları arasında ise Akçakışla'da çalışmıştır. 1982 yılında Hatay'da emekli olmuş ve Dörtyol ilçesinde 1998'de ölmüştür.

Seyfeddin Soysal

Ana madde: Seyfeddin Soysal

Kağnı - Şarkışla Belediyesi Seyfeddin Soysal Konferans Salonu (yağlıboya tablo)

1966 Şarkışla doğumlu ressam ve heykeltıraş. 1988 yılında Hollanda'ya taşınarak orada yaşamını sürdürdü ve oradaki atölyesinde çalışmalarına başladı. Türkiye'ye dönerek memleketi olan Merkez Hüyük köyüne yerleşti ve yılın yarısını Hollanda'da yarısını ise Türkiye'de köyünde geçirerek atölye çalışmalarını iki ülkede de sürdürdü.[55] 2 Şubat 2012 tarihinde evindeki şömineden çıkan karbonmonoksit gazından zehirlenerek hastaneye kaldırıldı, 2 gün sonra 4 Şubat 2012 gününde 46 yaşında öldü.

Özellikle "Kağnı" adlı eseri Şarkışla'nın kırsal yaşamı ile özdeşleşerek sembolü hâline gelmiş durumdadır.

Merkez Hüyük köyündeki, içinde atölyesinin de bulunduğu evin, müze hâline dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Kaymakamlık Logosu

Şarkışla'nın simgesi hâline dönüşmüş olan logo tasarımında bağlamadan esinlenilmiştir.[56]

Şarkışla Kaymakamlığı Logosu

Dış bağlantılar

- Şarkışla Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu - Resmî site (http://sarkislamyo.cumhuriyet.edu.tr/) 23 Eylül 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200923213315/http://sarkislamyo.cumhuriyet.edu.tr/).
- Şarkışla Kültürü - Facebook Sayfası (https://www.facebook.com/sarkisla.kultur.sanat.resim)
- Öğrenci Yurdu Hizmete Açıldı - Haber (https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/sivas/sarkislada-ogrenci-yurdu-hizmete-acildi-12462479) 1 Mart 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210301070232/https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/sivas/sarkislada-ogrenci-yurdu-hizmete-acildi-12462479).
- Sivas Valiliği - Şarkışla (http://www.sivas.gov.tr/sarkisla) 5 Mart 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210305094347/http://www.sivas.gov.tr/sarkisla).
- Doğan Kaya, Emlek Yöresinde Aşıklık Geleneği (http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/22.php) 20 Temmuz 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200720152658/http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/22.php).
- "Turnalar" şiiri, Mustafa Soylu (Âşık Yoksul) (https://www.edebiyatla.com/siirler/turnalar-316526) 26 Şubat 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210226123559/https://www.edebiyatla.com/siirler/turnalar-316526). (Şarkışla yöresi anlatılmaktadır)
- Şarkışla, Ahmet Özdemir (http://www.istanbulgazetesi.com.tr/sarkisla-makale,75571.html) 5 Temmuz 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200705010955/http://www.istanbulgazetesi.com.tr/sarkisla-makale,75571.html). (Köşe Yazısı, 02 Haziran 2019)
- Şarkışla Halk Edebiyatı (https://archive.org/details/sarkisla-halk-edebiyati) (Ağıtlar, Deyişler, Maniler)
- Yazılar - Emin Kuzucular (https://archive.org/details/emin-kuzucular-tum-yazilar-folklor) (Şarkışla Yöresi Derlemeleri)
- Şömineden Zehirlenen Ressam Yaşamını Yitirdi - Haberler (https://www.haberler.com/somineden-zehirlenen-ressam-yasamini-yitirdi-3330472-haberi/) 25 Şubat 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210225173039/https://www.haberler.com/somineden-zehirlenen-ressam-yasamini-yitirdi-3330472-haberi/).
- Emlek Yöresinin Arkeolojik Dokusu, Musa Tokmak (http://www.angelfire.com/nb/musatokmak/emlektarih.html) 8 Eylül 2019 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20190908024635/http://www.angelfire.com/nb/musatokmak/emlektarih.html).
- Şarkışla Tanıtım Klibi (https://www.youtube.com/watch?v=v_Ci03qMNgE)
- Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri, Şarkışla (https://docplayer.biz.tr/15145769-Turkiye-dogal-ve-kulturel-varliklari-koruma-envanteri-env-no-sit-adi.html) 29 Aralık 2019 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20191229173256/http://docplayer.biz.tr/15145769-Turkiye-dogal-ve-kulturel-varliklari-koruma-envanteri-env-no-sit-adi.html).
- Sivas İli Yüzey Araştırmaları, Merkez ve İlçeler (https://docplayer.biz.tr/195619757-.html) (Höyükler ve Tarihi Yerleşim Alanları, 1992 - 1993 - 1994 - 1995, İndirilebilir PDF)
- Şarkışla Fotoğrafları (https://www.flickr.com/photos/191328806@N08/albums/72157717343504201) (Yüksek Çözünürlüklü) ve Siyah Beyaz Fotoğraflar (https://www.flickr.com/photos/191328806@N08/albums/72157718261780177) 14 Eylül 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210914070906/https://www.flickr.com/photos/191328806@N08/albums/72157718261780177).
- Hava Radar Gecesi Tanıtım Videosu - 2009 (https://streamable.com/imzbg2) 3 Kasım 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20201103072137/https://streamable.com/imzbg2). (Slayt formatında fotoğraflar ile)
- Şarkışla'lı Öksüz Ahmet (https://archive.org/details/oksuz-ahmet) (Çocukluğunda trenden inerek ailesini kaybedip Şarkışla'da kalmıştır.)
- Şarkışla Kaymakamlığı - Logolar: Ana Simge (https://archive.org/details/sarkisla-logo) - Tüm Logolar (https://archive.org/details/sarkisla-logolar) - Logo Set (https://archive.org/details/sarkisla-kaymakamlik-logo-set) (Yüksek çözünürlüklü) (+)
- Şarkışla Kalesi (http://www.tayproject.org/TAYmaster.fm$Retrieve?YerlesmeNo=3181&html=photos_t.html&layout=photos) 27 Ağustos 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210827080604/http://www.tayproject.org/TAYmaster.fm$Retrieve?YerlesmeNo=3181&html=photos_t.html&layout=photos). - Fotoğraflar ("Şarkışla Merkez Höyük" adıyla).

Kaynakça

1. ^ "Şarkışla Kaymakamlığı - Resmi Sitesi" (http://www.sarkisla.gov.tr/). 13 Ağustos 2015 tarihinde kaynağından arşivlendi (https://web.archive.org/web/20150813140358/http://www.sarkisla.gov.tr/). Erişim

tarihi: 20 Eylül 2015.
2. ^ "Şarkışla Belediyesi - Resmi Sitesi" (https://sarkisla.bel.tr/). 8 Ağustos 2020 tarihinde kaynağından arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200808121249/https://sarkisla.bel.tr/). Erişim tarihi: 26 Ağustos 2020.
3. ^ Kızılırmak ve Fırat Havzalarını Birbirine Bağlayan Eski Kervan Yolları, Doç.Dr. A. Tuba ÖKSE, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü
4. ^ "Bir Şarkışla Efsanesi - Kızyandı", Emin Kuzucular, Sivas Folkloru, Ağustos 1975, Sayı: 31, Sayfa: 13-16.
5. ^ Rafet Metin 16. Yüzyılda Orta Anadolu'da Nüfus ve Yerleşme (Bozok, Kırşehir, Niğde, Nevşehir ve Keskin Örneği) Sayfa: 38
6. ^ An Example of Hittite Mountain Culture Today: Visit to Seme Mountain", Dr. Hülya Kaya Hasdemir, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XLVIII, 2020/1, 324-345, Yayın Tarihi 30.06.2020
7. ^ Darga, M. (1992). Hitit sanatı. Akbank Kültür ve Sanat Yayınları
8. ^ Ankara Meydan Muharebesi, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genel Kurmay Basımevi, 1995, Yayın No: 95/20 (Sayfa:17)
9. ^ İ. Hakkı Uzunçarşılı; Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1949, Ankara, Cilt-1 (Sayfa: 166)
10. ^ Ankara Meydan Muharebesi, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genel Kurmay Basımevi, 1995, Yayın No: 95/20 (Sayfa:62)
11. ^ Sivas Efsaneleri (https://archive.org/details/sivas-efsaneleri_202204), Kutlu Özen, 2001, Dilek Matbaası (Sayfa:265)
12. ^ Türkiye, Başkurt, Tatar Ve Özbek Türkleri Arasında Timur Tipi Etrafında Teşekkül Eden Efsaneler [1] (https://www.kulturportali.gov.tr/mrepo/eKitap/eb-Turkiyebaskurt/files/assets/common/downloads/publication.pdf?) (1336-1405), Prof. Dr. Gülhan Atnur, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, 9. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi Bildirisi (Sayfa: 59)
13. ^ Kemal Karpat - Ottoman Population (https://pdfcoffee.com/download/kemal-karpat-ottoman-population-1830-1914-demographic-and-social-characteristics-pdf-free.html) 1830-1914, Demographic and Social Characteristics, The University of Wisconsin Press, 1985
14. ^ Atatürk'ün Sivas'ı Ziyaretleri, Dr. Hüseyin Yıldırım, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt:12, Kasım 1996, Sayı:36 - (Sayfa: 672)
15. ^ "İrade-i Milliye (Sivas) Gazetesi, Sayfa-1, 28 Aralık 1919 tarihli" (https://www.gastearsivi.com/gazete/iradei_milliye_sivas/1919-12-29/1). 4 Mart 2021 tarihinde kaynağından arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210304153405/https://www.gastearsivi.com/gazete/iradei_milliye_sivas/1919-12-29/1). Erişim tarihi: 27 Ağustos 2020.
16. ^ Atatürk ve Harf İnkılabı, Doç.Dr. Cengiz DÖNMEZ, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi - (Sayfa 46 / Makale sayfası: 10)
17. ^ Şarkışla Yöresi Kadın Ağzı Türkü Yakma ve Söyleme Gelenekleri, Hazırlayan: Kutay Öztürk, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı, 2019
18. ^ Elmalı köyü (web sitesi) - Aileler (http://www.elmali.org/aileler.html) 6 Mart 2022 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20220306081541/http://www.elmali.org/aileler.html). (konu Muhsin Yazıcıoğlu'na atıf yapılarak anlatımakta)
19. ^ Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu - "Şarkışla Merkez ve Köyleri İncelemesi", 2017, Sayfa: 51 - "Elmalı köyü" alt başlığı, Sürmeli Bostancı ile görüşme. (Burada verilen bilgiye göre: Musa Kazım Sakarya, İstiklal Harbi'nde Sakarya Muharebesi'nde yaralanarak gazi olmuştur. Kurşun bir yanağından girerek ağız boşluğunu geçip diğer yanağından çıkmıştır. Başka bir kurşunla da kolundan yaralanmıştır. Soyadını kendisine Atatürk vermiştir.)
20. ^ "Sivas'ın Şarkışla ilçesinde bulunan Şarkışla Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu eğitim-öğretime başladı" (https://www.haberturk.com/sivas-haberleri/90725725-yuksekokulda-egitime-baslandisivasin-sarkisla-ilcesinde-bulunan-sarkisla-uygulamali) 1 Ekim 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20211001061236/https://www.haberturk.com/sivas-haberleri/90725725-yuksekokulda-egitime-baslandisivasin-sarkisla-ilcesinde-bulunan-sarkisla-uygulamali). başlıklı haber, Habertürk, Yayın Tarihi: 21 Eylül 2021 Salı, 17:22
21. ^ "1965 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtmPZwJ0). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtmPZwJ0) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
22. ^ "1970 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Bto1YgzI). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Bto1YgzI) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
23. ^ "1975 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtqyzYvG). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtqyzYvG) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
24. ^ "1980 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtuzMOtM). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtuzMOtM) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
25. ^ "1985 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Btx6OE0X). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Btx6OE0X) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
26. ^ "1990 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtymIOVs). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtymIOVs) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
27. ^ "2000 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Bu0xkgt9). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Bu0xkgt9) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
28. ^ "2007 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Bu2IGyfA). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Bu2IGyfA) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
29. ^ "2008 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuCCX1Eg). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuCCX1Eg) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
30. ^ "2009 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuEIgRn7). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuEIgRn7) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
31. ^ "2010 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuFxsYIP). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuFxsYIP) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
32. ^ "2011 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuHC1AMa). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuHC1AMa) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
33. ^ "2012 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6EZxwIf88). Türkiye İstatistik Kurumu. 20 Şubat 2013 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6EZxwIf88) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 8 Mart 2013.
34. ^ "2013 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6NPVHZVZv). Türkiye İstatistik Kurumu. 15 Şubat 2014 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6NPVHZVZv) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 15 Şubat 2014.
35. ^ "2014 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6WFDTT4TV). Türkiye İstatistik Kurumu. 10 Şubat 2015 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6WFDTT4TV) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 10 Şubat 2015.
36. ^ *a b c d e f*
    - "Merkezi Dağıtım Sistemi" (https://biruni.tuik.gov.tr/medas/) (html) (Doğrudan bir kaynak olmayıp ilgili veriye ulaşmak için sorgulama yapılmalıdır). Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim tarihi: 13 Nisan 2016.
    - "Şarkışla Nüfusu - Sivas" (https://www.nufusu.com/ilce/sarkisla_sivas-nufusu). nufusu.com. Erişim tarihi: 5 Şubat 2021.
    - "Sivas Şarkışla Nüfusu" (https://www.nufusune.com/sarkisla-ilce-nufusu-sivas). nufusune.com.
37. ^ Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri - TAY Projesi, "Şarkışla Merkez Höyük" (http://www.tayproject.org/TAYmaster.fm$Retrieve?YerlesmeNo=3181&html=masterdetail.html&layout=web) 27 Ağustos 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20210827080846/http://www.tayproject.org/TAYmaster.fm$Retrieve?YerlesmeNo=3181&html=masterdetail.html&layout=web). - Açıklamalar (aslında Şarkışla Kalesi)
38. ^ Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 17. Araştırma Sonuçları Toplantısı - 2. Cilt, 24-28 Mayıs 1999, Yayın No: 2345/2 (73-2), Bölüm: Sivas İli 1998 Yüzey Araştırması, Yazan: A. Tuba Ökse, Sayfa: 20 (Madde 37: Şarkışla Merkez Höyük), Milli Kütüphane Basımevi, Ankara, ISBN 975-17-2320-5
39. ^ Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu - "Şarkışla Merkez ve Köyleri İncelemesi", 2017, Sayfa: 43 ("Atatürk Kalesi" alt başlığı)

40. ^ Faruk Sümer, “Bozok Tarihine Dair Araştırmalar-I”, Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Anma Kitabı, Ankara 1974, Sayfa: 328
41. ^ Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü 998 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Diyar-i Bekr ve ‘Arab ve Zü’l-Kadiriyye Defteri (937 / 1530) 2. Cilt Ankara 1999 Sayfa: 144
42. ^ Şarkışla Kaymakamlığı, Tanıtım Bilgileri, 2017 yılı (CD halinde arşivde mevcuttur)
43. ^ Sivas Kültür Envanteri, Madde: Alaman Köyü Kaya Mezarı (https://www.sivaskulturenvanteri.com/alaman-koyu-kaya-mezari/) 14 Eylül 2017 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20170914004747/http://www.sivaskulturenvanteri.com/alaman-koyu-kaya-mezari/). Erişim tarihi: 30/09/2020
44. ^ Doğan Kaya, Emlek Yöresi Aşıkları, Emlek Yöresi ve Çevresi Halk Ozanları Sempozyumu, 16-17 Mayıs 1998, Ankara, 1999, s. 142-153
45. ^ Yesevi Üniversitesi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Madde Yazarı: Beydoğdu Turan, 2018, Madde Başlığı: Esme Şahin - Âşık (20. Yüzyıl / Anadolu-Osmanlı-Türkiye) (http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/esme-sahin) 1 Ekim 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20201001183719/http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/esme-sahin).
46. ^ Fatma Ahsen Turan, Reyhan Gökben Saluk, Özlem Ünal Ünalan (2014), Geçmişten Günümüze Sazda ve Sözde Usta Kadınlar, Ankara: Gazi Kitabevi
47. ^ Sivas Kilimleri (http://www.sarkisla.gov.tr/sivas-kilimleri) 24 Mayıs 2019 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20190524072504/http://www.sarkisla.gov.tr/sivas-kilimleri). - Şarkışla Kaymakamlığı Resmi Web Sitesi (4. paragraf: Şarkışla Kilimleri)
48. ^ Şarkışla Kilimi Yaşatılıyor (http://www.sivas.gov.tr/osmanlilarin-onemli-bir-degeri-sarkisla-kilimi-yasatiliyor) 8 Ekim 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20211008014053/http://www.sivas.gov.tr/osmanlilarin-onemli-bir-degeri-sarkisla-kilimi-yasatiliyor). - Sivas Valiliği Resmi Web Sitesi, Yayın Tarihi: 30.09.2021
49. ^ Kubbealtı Lugatı - Çermik (http://www.lugatim.com/s/%C3%A7ermik) 10 Şubat 2022 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20220210071718/http://www.lugatim.com/s/%C3%A7ermik)., Erişim Tarihi: 10 Şubat 2022
50. ^ Şarkışla Yöresinde Ziyaret Yerleri İle İlgili İnanç ve Uygulamalar, Yrd. Doç. Ahmet GÖKBEL, Cumhuriyet Üniversitesi - (Sayfa 4)
51. ^ Şarkışla Yöresinde Ziyaret Yerleri İle İlgili İnanç ve Uygulamalar, Yrd. Doç. Ahmet GÖKBEL, Cumhuriyet Üniversitesi - (Sayfa 8)
52. ^ Kültürümüzde kardeş veliler inancı, Doğan Kaya, Cumhuriyet Üniversitesi, Türk Halk Bilimi Bölümü
53. ^ Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu - "Şarkışla Merkez ve Köyleri İncelemesi", 2017, Sayfa:39
54. ^ Türkiye’de Folklor Araştırmaları, Dr. Seval Kasımoğlu, Turnalar (Uluslarası Hakemli Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi), Temmuz/Ağustos/Eylül 2018, Yıl: 20, Sayı: 71
55. ^ Sivas Kültür Envanteri, Sivas’ta Resim Sanatı ve Sivaslı Ressamlar (https://www.sivaskulturenvanteri.com/sivasta-resim-sanati-ve-sivasli-ressamlar/#more-1302) 25 Eylül 2016 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20160925230514/http://www.sivaskulturenvanteri.com/sivasta-resim-sanati-ve-sivasli-ressamlar/#more-1302). (Sıra no:33)
56. ^ Şarkışla Kaymakamlığı, Logo Hakkında (http://sarkisla.gov.tr/logomuz1) 11 Ekim 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20201011040650/http://sarkisla.gov.tr/logomuz1).("Bağlama içerisinde Şarkışla kilimi, Türk Bayrağı, Sivas'ın 'S' harf ve Şarkışla'nın 'Ş' harfi")

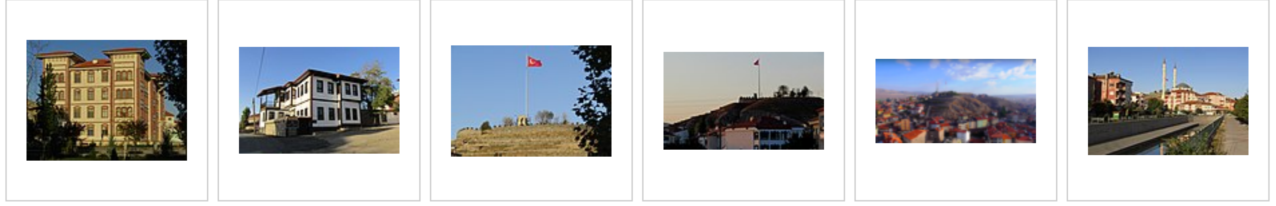
Notlar

1. ^ Bu efsanenin farklı bir anlatıma sahip, aslında gerçek bir olayı anlatan "Bedir Türküsü" ile birleştirilerek uyarlama yapıldığı anlaşılan bir varyantı mevcuttur. (Mitolojik Aşk Öyküleri (http://www.isev.org.tr/wp-content/uploads/2015/12/MitolojikAsk-isev.pdf) 29 Ekim 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20201029133645/http://www.isev.org.tr/wp-content/uploads/2015/12/MitolojikAsk-isev.pdf)., İzzet İhsan Kalemli, İsev Dijital Kütüphane, Sayfa: 236 / tarayıcıda 234) Ancak efsane büyük oranda anlatılan konudan farklılaştırılmıştır. Yalnızca ekinlerin içinde yanma motifi ortaktır. Ayrıca bahsi geçen türküye konu olan gerçek olayda kesinlikle aşıkların ölümü veya herhangi bir biçimde öldürülmesi söz konusu değildir. Ancak türkünün içindeki *"kız yandığın yere kadar ben de gittim"* dizesinin uyarlamaya zemin teşkil ettiği anlaşılmaktadır.
2. ^ Elmalı köyünden Musa Kazım Sakarya (https://archive.org/details/musa-kazim-sakarya)'nın; kendisi ile birebir aynı adı ve soyadı taşıdığı söylenen, Sivas merkezde Cami-i Kebir mahallesinden olduğu iddia edilen Musa Kazım ile hiçbir ilgisi yoktur. Yalnızca bir isim benzerliği mevcuttur, ancak aralarında bir akrabalık ilişkisi veya başka bir bağlantı yoktur. "Hatipoğlu" olarak bilinen Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olan Musa Kazım Sakarya savaşa katılmadan önce de sonra da doğduğu yer olan Elmalı köyünde yaşamıştır.
3. ^ Bu raporda "Şarkışla Kalesi" adıyla bilinen kısmen doğal tepeye yönelik olarak yapılan açıklamalar yanlışlıkla, Şarkışla ilçe merkezinin dışında yer alan ve "Merkez Hüyük" köyüne adını veren (günümüzde tamamen yokolmuş olan) höyüğün adı ile karıştırılmıştır. Kitapta yanlış adlandırma ile de olsa, aslında "Şarkışla Kalesi" tepesinde bulunmuş olduğu anlaşılan kalıntılara dair fotoğraflar da yer almaktadır. Oysa ki bahsi geçen tepe Şarkışla yöresinde "Merkez Hüyük" adıyla tanınmaz. Yani her iki höyük için de tahribat doğru ama tarif edilen yer için adlandırma yanlıştır. Aynı araştırmacı tarafından yapılan 1994 yılına ait Yüzey Araştırması içerisinde de aynı karışıklık mevcuttur. - Şarkışla Merkez ve Köyleri İncelemesi, Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu, Sayfa: 38. (A. Tuba Ökse tarafından yazılan "1998 Yüzey Araştırması Raporu" içerisinde Sayfa: 20'de yer alan Madde 37: "Şarkışla Merkez Höyük" başlığındaki hatalı adlandırma için yapılan tespit.)
4. ^ Hava Radar Mevkisi'nde 1970'li yılların başında görev yapmış bir astsubay olan Tacettin Yıldırım bir anısında türbenin bakımının askeri birliğe ait olduğunu ifade etmiştir. (Arap Dede (https://www.edebiyatdefteri.com/51690-arap-dede/), Yayın Tarihi: 19 Ocak 2010)

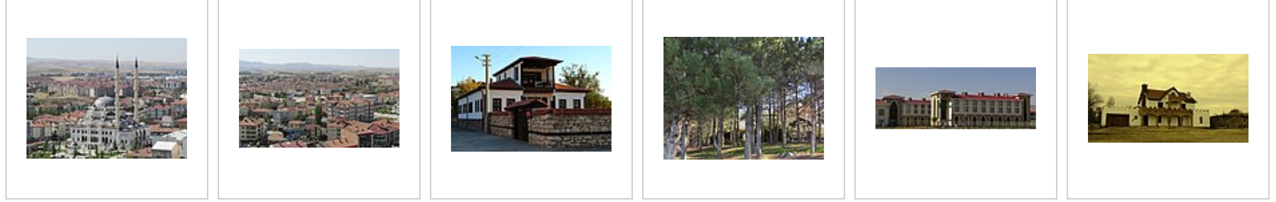
Ayrıca bakınız

- Emlek yöresi
- Âşık Veysel Meslek Yüksekokulu
- Osman Fazıl Polat
- Şarkışla Ulu Camii
- Turan Dursun
- Musa Kazım Sakarya
- Kızyandı Efsanesi

Fotoğraflar

Kaymakamlık Binası - Şarkışla	Mirza Mercan Konağı	Şarkışla Kalesi (sur görünümlü duvarlar)	Şarkışla Kalesi (günbatımı, yandan)	Şarkışla Kalesi (tam görünüm)	Kanak Deresi ve Muhsin Yazıcıoğlu Camisi

Muhsin Yazıcıoğlu Camisi (Kale'den görünüm)	Kaymakamlık Binası (Kale'den görünüm)	Şemsi Efendi Konağı - Şarkışla	Yapaltın Barajı, Mesire Alanı - Şarkışla	Muhsin Yazıcıoğlu Öğrenci Yurdu (Şarkışla)	Ressam Seyfeddin Soysal'ın Evi (Merkez Hüyük köyü) - Müzeye dönüştürülmesi planlanmaktadır.

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:%C5%9Eark%C4%B1%C5%9Fla_belde_ve_k%C3%B6yleri&action=edit) **Şarkışla belde ve köyleri**	
Beldeler	Cemel · Gürçayır
Köyler	Abdallı · Ahmetli · Akçakışla · Akçasu · Alaçayır · Alaman · Alıkören · Arıklar · Bağlararası · Bahçealan · Baltalar · Başağaç · Başören · Benlihasan · Beyyurdu · Bozkurt · Burnukara · Büyüktopaç · Büyükyüreğil · Canabdal · Çamlıca · Çanakçı · Çatalyol · Çekem · Çiçekliyurt · Demirboğa · Demirköprü · Dikili · Dökmetaş · Döllük · Elmalı · Emlakkaracaören · Fakılı · Faraşderesi · Gaziköy · Gücük · Gülören · Gümüştepe · Hardal · Harunköy · Hocabey · Hüyükköy · İğdecik · İğdeliören · İğecik · İlyashacı · Kahvepınar · Kalecik · Kaleköy · Kapaklıpınar · Karacaören · Karakuz · Kavakköy · Kayapınar · Kaymak · Kazancık · Kevenlik · Kılıççı · Kışlaköy · Kızılcakışla · Konakyazı · Konalga · Kömürkaya · Küçüktopaç · Küçükyüreğil · Kümbet · Maksutlu · Mengensofular · Mescitli · Mezraa · Oluktaş · Ortaköy · Ortatopaç · Osmanpınarı · Otluk · Örtülü · Polatpaşa · Samankaya · Saraç · Sarıçiçek · Sarıkavak · Sarıkaya · Sarıtekke · Sivrialan · Sultan · Tavladere · Temecik · Uçuk · Üyük · Yahyalı · Yalanı · Yapracık · Yeniyapan · Yunusören · Yükselen

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Sivas%27%C4%B1n_il%C3%A7eleri&action=edit) **Sivas'ın ilçeleri**	
İl merkezi	Sivas
Bağlı ilçeler	Akıncılar · Altınyayla · Divriği · Doğanşar · Gemerek · Gölova · Gürün · Hafik · İmranlı · Kangal · Koyulhisar · Suşehri · Şarkışla · Ulaş · Yıldızeli · Zara

Otorite kontrolü	GND: 16097726-5 (https://d-nb.info/gnd/16097726-5)